

Girona, Juny de 2011

LA GUIA DOCENT COM A EINA CLAU EN LA PLANIFICACIÓ DOCENT I ASSEGURAMENT DE LA QUALITAT: EL CONTRACTE ENTRE L'ESTUDIANT I EL PROFESSOR

Núria Marzo Cabero
Universitat Autònoma de
Barcelona

Nuria.marzo@uab.cat

Elena Valderrama Vallés
Universitat Autònoma de
Barcelona

Elena.valderrama@uab.cat

Dolors Márquez Cebrián
Universitat Autònoma de
Barcelona

Mariadolores.marquez@uab.cat

Sarai Sabaté Díaz
Universitat Autònoma de
Barcelona

Sarai.sabate@uab.cat

Resum

A la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) s'ha establert un Sistema Intern de Qualitat (SIQ) que mostra el compromís per oferir uns programes de qualitat que incloguin en el seu funcionament mesures per assegurar, entre d'altres, una correcta sistematització del procés d'avaluació de competències. Per dur a terme aquesta mesura s'ha dissenyat un model de guia docent únic i s'ha desenvolupat un aplicatiu informàtic que permetrà facilitar aquesta tasca als col·lectius implicats i, alhora, disposar de la informació necessària per realitzar el procés de seguiment. En aquest article es presenta el protocol definit, l'estructura de la guia docent i l'aplicació informàtica de suport desenvolupada.

1. Introducció

El sistema universitari vigent fins fa tan sols uns anys tenia un fort caràcter centralista ja que el Ministeri d'Educació definia un catàleg de titulacions que podien impartir les universitats, juntament amb uns requisits mínims referents a les matèries que s'havien de cursar en les titulacions. Cada universitat podia decidir quines titulacions del catàleg desitjava impartir i elaborava el seu pla d'estudis respectant els requeriments establerts sobre les matèries. Encara que aquest sistema oferís alguns avantatges, com per exemple una major homogeneïtat entre els estudis oferts per totes les universitats que facilitava la mobilitat d'estudiants dins el territori, limitava, sense cap dubte, la llibertat de les universitats de presentar uns estudis diferents, nous o més ajustats a la situació científica, social i econòmica que les envolta.

El concepte vigent de "registre de titulacions" s'apropa més al model utilitzat per la majoria de països de la Comunitat Europea: cada universitat és lliure de proposar les titulacions que desitgi, encara que el ministeri segueix exercint, a través de diferents agents, una tutela important sobre aquestes. A l'estat espanyol, la proposta d'un nou títol requereix una valoració *ex-ante* per part de l' *Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación (ANECA)* que assegni el nivell i la qualitat del programa d'estudis proposat. Aquest pla d'estudis proposat per la universitat es materialitza en un informe pautat per la mateixa ANECA que, a partir d'ara, anomenarem "memòria de la titulació".

Una vegada obtinguda la verificació de la memòria de la titulació per part de les agències i organismes corresponents, la universitat posa en marxa els estudis i implementa, a la vegada, un sistema de seguiment anual orientat a la millora contínua i a l'assegurament de la qualitat en el que participen de nou l'ANECA i l'agència de la

Comunitat Autònoma corresponent, en el cas català, l'Agència per la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU). Cada 6 anys en el cas dels estudis de Grau (240 ECTS) i cada 4 anys en els estudis de Màster (60 o 120 ECTS) i doctorat, el programa d'estudis proposat ha de sotmetre's a una renovació de l'acreditació per poder seguir impartint-se.

A la UAB estan implantats actualment (curs 2010-2011) 80 títols de Grau, de manera que ens trobem en una fase de gran activitat en la que és necessària no només posar en marxa els estudis sinó també detectar les disfuncions entre la planificació "sobre paper" i la realitat quotidiana, i construir les eines i processos necessaris per garantir la seva qualitat.

Les guies docents i els processos (protocols d'actuació) propis per a la seva confecció són unes eines inestimables a l'hora d'assegurar la correcta implementació dels estudis tal i com es van planificar a la memòria de la titulació, d'assegurar l'actuació coordinada dels professors i de detectar situacions susceptibles de millora que puguin tenir una incidència directa en el procés d'ensenyament-aprenentatge de l'estudiant.

2. La qualitat en els estudis de Grau

Des de l'adveniment de l'EEES s'ha introduït un component de qualitat imprescindible a tots els estudis que imparteixen les universitats. Avui dia, l'assegurament de la qualitat a les universitats és un fet i més concretament als programes docents que s'hi imparteixen.

En relació als estudis que imparteix una universitat, els canvis tenen com eix central l'establiment d'unes determinades competències que ha d'adquirir l'estudiant que cursa aquests estudis al finalitzar-los. Aquestes competències van lligades a una estructura per matèries que configuren un pla d'estudis. D'aquestes competències sorgeixen uns resultats d'aprenentatge, que són les accions mesurables i avaluable de les competències; i unes activitats d'avaluació, que són els instruments per mesurar aquests resultats d'aprenentatge. Aquest procés d'adquisició de competències per part de cada estudiant s'ha d'ajustar a uns paràmetres estàndard de qualitat.

Un mètode de millora i assegurament de la qualitat ha de ser un mètode sistemàtic, estructurat, formal, públic i capaç de ser auditat. En aquest procés de definició les universitats tenen un paper fonamental ja que poden proposar mètodes de qualitat que seran validats per les agències corresponents. La UAB ha definit un procés i desenvolupat una metodologia per establir un nivell de qualitat apropiat del desenvolupament dels continguts dels seus plans d'estudi.

Com s'ha comentat prèviament, els plans d'estudi es vertebran sobre unes competències que han d'adquirir els estudiants i que estan establertes a les memòries de la titulació. La majoria de títols han definit el perfil de competències dels seus estudiants des de la pròpia titulació a través de les comissions de docència i coordinació de cada centre. No obstant, alguns títols tenen les competències definides, no per la pròpia universitat, sinó pel Ministeri d'Educació, i són d'obligat compliment per la verificació i acreditació del títol. Aquest fet es dona perquè són estudis regulats que habiliten per a una professió.

La pregunta que sorgeix ara és: com assegurar que cada estudiant ha adquirit aquestes competències durant els estudis de manera satisfactòria donada la complexa estructura d'un pla d'estudis: cursos, semestres, matèries, assignatures, resultats d'aprenentatge, activitats d'avaluació, etc.

Per tal de respondre a aquesta pregunta, la UAB ha definit un protocol de qualitat que és el que es descriu en aquesta comunicació i que es basa en una sèrie d'elements: la memòria de definició de la titulació, les guies docents de cada assignatura, l'aplicació informàtica de suport per a la confecció de guies docents; i una sèrie d'agents: els coordinadors de titulació i comissió corresponent i els professors responsables de cada assignatura i de cada grup.

En aquesta comunicació, doncs, es descriu l'estructura de la guia docent definida per a tota la UAB i el seu protocol d'assegurament de la qualitat en funció de les competències i resultats d'aprenentatge que permetrà la correcta verificació del títol periòdicament.

El protocol estableix, a partir de la memòria de la titulació verificada per ANECA:

1. Qui i com assigna competències i resultats d'aprenentatge a cada assignatura; recordem que a la memòria de la titulació les competències estan establertes a nivell de matèries (conjunt d'assignatures) pel que es fa necessària aquesta distribució prèvia.
2. Qui és el responsable d'elaborar la guia docent de cada assignatura segons les normatives de la universitat i el centre docent corresponent.
3. Qui i com es realitza la revisió de les guies docents.
4. La publicació de les mateixes de forma oficial

Donat que en una assignatura no s'han d'avaluar tots els resultats d'aprenentatge establerts, un altre punt a decidir entre els responsables de les assignatures d'una mateixa matèria és en quina assignatura concreta realitzarà l'avaluació d'un determinat resultat d'aprenentatge, especialment quan sigui comú a diferents assignatures. També és important definir amb quin grau de profunditat (definició de rúbriques) ha de ser avaluat, principalment en cas que sigui un resultat d'aprenentatge comú entre diferents matèries. Aquestes consideracions impliquen la necessitat d'una supervisió a un nivell més alt que el de l'assignatura o inclús a un nivell de curs o titulació i per això, la guia docent resulta un instrument clau.

A més de tot això, la guia docent també defineix marcs temporals per a totes les activitats, i mecanismes de comprovació que permeten verificar que les activitats d'avaluació estan vinculades als resultats d'aprenentatge establerts i que s'avaluen totes les competències determinades.

La resta de l'article està estructurat de la següent manera: el següent punt introdueix la necessitat de la guia docent i descriu la seva estructura, l'apartat 4 detalla el protocol d'assegurament de la qualitat als estudis definits a la UAB, i es mostren com aquest protocol és sistemàtic, estructurat, formal, públic i capaç de ser auditat; el punt 5 presenta l'eina informàtica desenvolupada per donar suport a tot el procés del protocol, l'apartat 6 mostra els resultats preliminars d'aplicació del protocol en alguns estudis UAB i per últim, el punt 7 presenta les conclusions i el treball futur a desenvolupar.

3. La guia docent de l'assignatura

Dins el marc dels processos de seguiment necessaris per garantir la qualitat dels estudis universitaris que hem explicat anteriorment, es situa la guia docent. Aquesta es perfila com una eina bàsica per arribar a aconseguir un dels objectius claus del sistema d'educació europeu, la comparabilitat i transparència dels sistemes metodològics i d'avaluació entre diferents universitats i estudis. A nivell més específic, la guia docent resulta un instrument molt útil per a tots els agents partícips: universitat, centre, professores i estudiants. Per la universitat i el centre on s'imparteixen els estudis, la guia docent és molt útil perquè permet la comparabilitat i la planificació de tots els elements que es posen de manifest en les assignatures implantades. Per a l'equip de professors, la guia docent permet coordinar-se i treballar en equip per aconseguir els objectius marcats a la titulació i afavorir l'aprenentatge dels seus estudiants. I per a l'estudiant la guia docent li permet conèixer que s'espera que aprengui, sota quines condicions i com serà avaluat.

La guia docent concreta l'oferta docent d'una assignatura perquè reflexa la planificació que es portarà a terme sempre d'acord amb: la memòria de la titulació aprovada per l'òrgan competent, les normatives i reglaments de la UAB i el centre on s'imparteixen els estudis, les concrecions del pla d'estudis establertes pels òrgans responsables de la titulació i, finalment, d'acord als recursos humans i econòmics disponibles.

El fet d'elaborar un model comú de guia docent per a tots els estudis que s'imparteixen a la UAB ens permet una millor planificació i comparabilitat a més de poder demostrar el que s'està fent als nostres centres, de quina manera i amb quines estratègies d'ensenyament-aprenentatge. Després de realitzar una exploració exhaustiva de les guies docents d'altres universitats de l'estat espanyol i europees¹ hem dissenyat un model de guia docent que es compon dels següents elements:

¹ A.A.V.V. (2006)

AGENCIA NACIONAL DE EVALUACIÓN DE LA CALIDAD Y LA ACREDITACIÓN (2003)

AQU CATALUNYA (2005)

Edwards, A. y Knight, P. (1998)

González, J. y Wagner, R. (2003)

Salinas Fernández, B. y Cotillas Alandí, C. (2005)

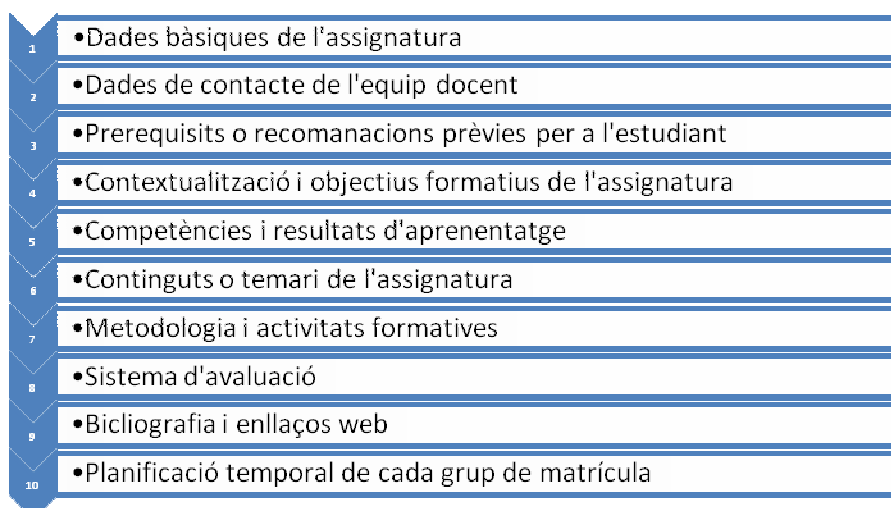

Figura 1: Elements del model de guia docent UAB

El primer punt de la guia permetrà a l'estudiant conèixer les dades bàsiques de l'assignatura, nom i codi, període en el que s'imparteix, nombre de crèdits i el caràcter bàsic, obligatori o optatiu de la mateixa. A més també conté dades importants com l'horari i lloc d'impartició, la llengua vehicular principal i el professor responsable com persona de contacte.

El següent apartat inclou la informació relativa a l'equip docent amb les seves dades de contacte i horaris de tutories. El tercer punt de la guia fa referència als coneixements que ha d'haver adquirit l'estudiant amb anterioritat per poder seguir adequadament l'assignatura. No són uns prerequisits oficials sinó unes recomanacions per a que l'estudiant sàpiga el nivell. El següent punt, té per objectiu fer entendre als estudiants de quina manera l'assignatura contribueix al perfil global de la titulació i la seva ubicació al pla d'estudis.

L'apartat de competències i resultats d'aprenentatge permetrà a l'estudiant saber que és el que s'espera que sigui capaç de demostrar a nivell general (competències), i de manera més concreta (els resultats d'aprenentatge). En aquest apartat es detallen les competències i resultats d'aprenentatge que a la memòria de la titulació es van definir per matèries, sent fonamental la decisió de quines competències i quins resultats d'aprenentatge s'associen a una o altra assignatura. L'apartat de continguts fa referència al temari, aquell que s'impartirà a l'assignatura a nivell de coneixements. El setè apartat té dos parts, una explicació més àmplia de la metodologia que s'utilitzarà i, a continuació, l'especificació de cadascuna de les activitats formatives en funció de la seva tipologia (dirigides, supervisades o autònomes), la dedicació requerida para cadascuna d'elles en hores, i finalment, els resultats d'aprenentatge que es treballaran a cada activitat. La tipologia d'activitats comentada ha estat definida per la UAB i inclou diferents possibilitats d'activitats que es poden realitzar així com els percentatges de dedicació a cadascuna d'elles. A la memòria de la titulació, també s'ha detallat tota aquesta informació a nivell de matèria i, per tant, la guia docent de l'assignatura ha de regir-se per aquesta informació i concretar les activitats, hores i resultats d'aprenentatge.

El següent element inclou l'avaluació de l'assignatura i, d'una manera similar a l'anterior punt, s'ha d'exposar clarament com s'avaluarà el nivell d'adquisició dels

resultats d'aprenentatge per part de l'estudiant, explicitar les evidències que l'estudiant ha d'entregar i les proves a les que haurà de sotmetre's per a la seva avaluació així com el seu pes en la qualificació final, indicar els criteris d'avaluació, establir en quines condicions es qualificarà a l'estudiant com a "no presentat" i, finalment, establir els procediments de revisió i reclamació de les activitats d'avaluació. Per editar aquest apartat també s'ha de partir de la informació detallada a la memòria de la titulació.

El següent punt inclou totes les fonts d'informació que s'utilitzaran a l'assignatura i que es recomana que l'estudiant consulti. Finalment, l'últim punt concreta la planificació del curs per a cada grup de matrícula i bàsicament, detalla totes les activitats d'aprenentatge i d'avaluació amb les dates i llocs de realització i el material necessari vinculat a cadascuna d'elles. Aquesta informació resulta molt útil per a l'estudiant perquè li permet planificar les tasques per a cadascuna de les assignatures matriculades. Per a l'equip de coordinació de la titulació també resulta important disposar de forma anticipada d'aquesta informació per poder ajustar la càrrega de treball de l'estudiant per un curs determinat i proposar canvis a les activitats d'avaluació d'algunes assignatures que permetin un major equilibri entre les setmanes de docència de l'estudiant.

4. Procés d'assegurament de la qualitat

Tot el procés de realització de les guies docents dels estudis de grau de la UAB ha seguit el protocol d'actuació mostrat a la Figura 2.

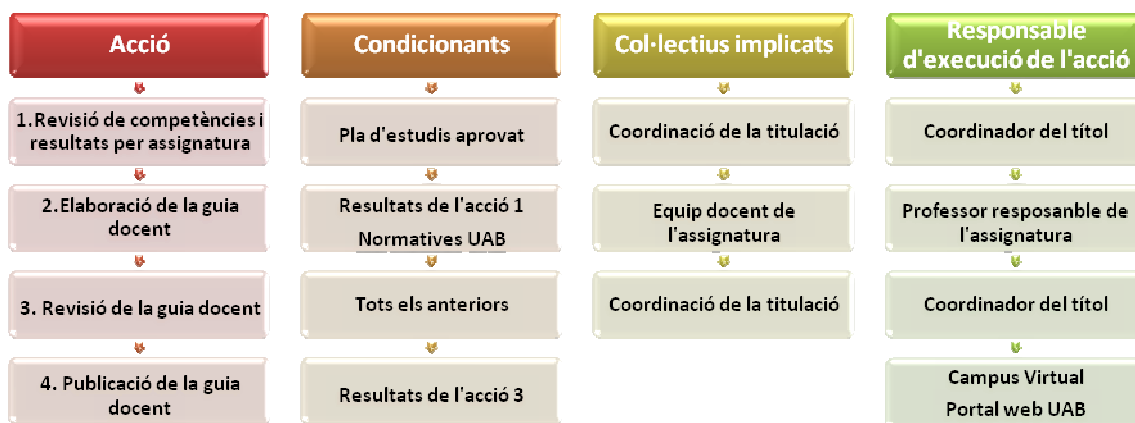

Figura 2: Procés de realització de les guies docents

Acció 1. La primera acció consisteix en definir i/o revisar quines competències i resultats d'aprenentatge es treballaran i avaluaran a cada assignatura de cada pla d'estudis. Com hem explicat anteriorment, partim d'un perfil de competències i d'uns resultats d'aprenentatge associats que es distribueixen en matèries que inclouen diferents assignatures. Per tant, el responsable d'executar aquesta acció és el coordinador de la titulació, a través de la comissió de docència corresponent, una vegada ha consensuat aquesta distribució amb l'equip de professors responsables i que imparteixen docència al grau corresponent. Els dos primers cursos d'implantació dels nous plans d'estudis ens han permès establir quines competències i a quin nivell s'han de treballar i avaluar, pensant en que els estudiants es troben a l'inici dels seus estudis.

Acció 2. Una vegada el coordinador de titulació ha realitzat la distribució de competències i resultats d'aprenentatge a les assignatures, el professor responsable de l'assignatura ha de començar a editar cadascun dels camps que componen la guia docent. Aquest agent no és més que la persona visible o de contacte que té l'estudiant per qualsevol dubte o consulta i la persona responsable de plasmar al document de la guia docent allò que s'ha treballat conjuntament amb l'equip de professors que imparteixen docència a l'assignatura. El professor responsable i l'equip docent han de conèixer l'estructura on s'emmarca l'assignatura que imparteixen, és a dir, la matèria on s'ubica l'assignatura dins de la memòria de titulació. Per a cadascun dels elements que componen la guia han de tenir en compte tots els aspectes definits a la matèria. L'únic element que els vindrà donat seran les competències i resultats d'aprenentatge que s'hauran de treballar i avaluar a la seva assignatura però no la manera de fer-ho. Aquesta acció és la que més treball requereix perquè es tracta de deixar clar què és el que s'espera de l'estudiant, què aprendrà, què li volem ensenyar, com ho farem i de quina manera se l'avaluarà. Com ja hem explicat anteriorment, aquest punt requereix una bona organització entre tot l'equip docent de les assignatures que componen una matèria per decidir quins resultats d'aprenentatge s'avaluen i a quin nivell de profunditat, ja que un mateix resultat pot treballar-se en diferents assignatures. A més, des de la Comissió de Coordinació de la titulació, s'ha de supervisar a nivell superior i global l'avaluació de tots i cadascun dels resultats d'aprenentatge definits per tal d'evitar que un resultat estigui sobredimensionat o que, pel contrari, no s'avalui suficientment i així, poder assegurar que l'estudiant serà capaç de demostrar la competència a la que pertany aquest resultat d'aprenentatge.

Acció 3. El següent pas torna a ser tasca de la figura del coordinador de la titulació i consisteix en revisar el treball realitzat a cadascuna de les guies docents pels responsables d'assignatura. Evidentment, el coordinador de titulació és el que té la visió de conjunt de tot el pla d'estudis i, per tant, el responsable d'executar aquesta acció dins la Comissió de Coordinació definida pel centre o facultat.

En base a les normatives de cada centre o facultat, les de la UAB i de la memòria de la titulació aprovada, el coordinador té el poder i la responsabilitat de revisar cadascuna de les guies per identificar aquells elements o parts de la guia que no responen als requeriments nombrats. Com ja hem comentat anteriorment, a la memòria de la titulació aprovada s'ha treballat a nivell de matèria (conjunt d'assignatures) i per tant, la definició de competències i resultats d'aprenentatge, de metodologies i d'activitats formatives, de sistemes d'avaluació i de continguts s'han de definir dins del marc en el que s'ha d'orientar i dissenyar la guia docent d'una assignatura. Partint d'aquesta informació, el coordinador de titulació ha de vetllar per una correcta concreció de: les activitats formatives i de la seva distribució en hores o pes en ECTS i quins resultats d'aprenentatge es treballen, el sistema d'avaluació proposat amb la seva distribució percentual de la nota i l'avaluació de les competències i resultats d'aprenentatge, l'adequació del temari de l'assignatura a la descripció de continguts proposats a la matèria i per últim, una correcta distribució de la planificació d'activitats tenint en compte el conjunt d'assignatures de cada curs. Si el coordinador detecta qualsevol incoherència en algun d'aquests aspectes ha de posar-se en contacte amb el responsable de l'assignatura per informar-li que s'han de realitzar canvis a la guia docent per tal que pugui ser validada i publicada.

Acció 4. Una vegada realitzat tot aquest procés de revisió de cadascuna de les guies docents, el coordinador de titulació s'encarrega de validar l'última versió de la guia perquè, de manera automàtica, aquesta es publiqui a: la pàgina web de la UAB, la

pàgina web de la Facultat o Centre on s'imparteix el títol i, per últim, a la plataforma virtual de la universitat (Campus Virtual).

Durant aquests primers anys d'implantació, la tasca de tot l'equip docent en la realització de les guies resulta un treball constant d'ajustaments del disseny de la titulació que, amb el seguiment del procés d'assegurament de la qualitat, és justificable. La part pública de la guia docent de l'assignatura sol ser estable un curs rere altre mentre que la part de planificació i equip docent requereix més canvis. Per tot això, hem establert uns períodes temporals tal i com mostra la Taula 1.

El període més ajustat (blau) correspon a l'edició de la guia i està restringida per garantir que els estudiants tinguin accés a les guies abans de matricular-se i per no començar a treballar fins que s'hagin pogut incorporar totes les possibles modificacions dels plans d'estudis. L'edició de la planificació de l'assignatura té dos períodes segons si l'assignatura s'imparteix al primer o al segon semestre i s'ha de garantir que estigui completada just abans de que l'estudiant matriculat comenci.

9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8
1er semestre						2on semestre					
								Ed. Guia assignatura			
								Ed. Planificació grups assign. 1er sem.			
... Ed. Planificació grups assign. 2º sem.								Ed. Planificació grups assign. 2º sem. ...			
... (manteniment/actualització de l'aplicatiu)										(mant./actual..) ...	

Taula 1: Períodes temporals del protocol

5. Aplicació informàtica de guies docents (GD)

Per tal de facilitar l'elaboració de les guies docents i poder complir el protocol mostrat al punt anterior, homogeneïtzar el seu aspecte i assegurar la seva difusió, la Unitat de Innovació Docent en Educació Superior (IDES) i l'Oficina de la Autònoma Interactiva Docent (OAID) han desenvolupat un aplicatiu informàtic per a l'elaboració de les guies docents (GD) que permet partir d'una única font de dades en relació a les competències i resultats d'aprenentatge (memòria de la titulació), assegurar una adequada planificació de la càrrega de treball de l'estudiant (ECTS vs hores) i, garantir una correcta planificació de l'avaluació de totes les competències.

El GD es divideix en dues parts clarament diferenciades, una part pública universal que és la part que considerem més estable i que serà visible des de la web de la UAB i que inclou: dades bàsiques de l'assignatura, responsable de l'assignatura, prerequisits, competències i resultats d'aprenentatge, continguts, metodologia i activitats formatives, sistema d'avaluació i bibliografia i enllaços. L'altra part, que considerem privada i és la que només podrà visualitzar l'estudiant matriculat a l'assignatura a través del Campus Virtual. Aquesta part la componen les dades de l'equip docent i la planificació o cronograma de totes les tasques que ha de realitzar l'estudiant i, per tant, serà diferent per a cada grup de matrícula.

Figura 4: Vista dels camps editables de la guia docent AGD

Per poder realitzar correctament totes les accions definides al punt anterior, al GD s'han dissenyat una sèrie de rols per a cadascun dels agents del procés.

El primer rol és el d'*administrador de l'aplicatiu* que és la persona encarregada de tota la part tècnica i que té accés a cadascuna de les parts de la guia en qualsevol moment del procés. També s'encarrega d'establir els períodes en els quals les guies estaran disponibles per editar-les i a més, s'encarrega d'actuar com a suport als aspectes acadèmics de la guia.

Un altre rol és el de la *gestió acadèmica* que té el poder, per ordre de l'equip de direcció del centre o facultat, per tornar a obrir l'edició d'una guia docent una vegada estigui publicada.

El següent rol és el de *coordinador de titulació* que, com ja hem pogut intuir a l'anterior apartat, té les tasques següents: assignar competències i resultats d'aprenentatge a les assignatures, introduir i/o actualitzar el nom del responsable d'assignatura perquè pugui començar a editar la guia i, per últim, validar el treball dels responsables d'assignatura, tant la part pública com la part privada de la guia. Per tot això, aquest rol pot consultar i editar qualsevol guia en qualsevol moment, així com obrir una planificació o cronograma d'una guia ja publicada.

Un altre dels rols definits a l'AGD és el del *professor responsable d'assignatura* que és l'encarregat de complimentar tots els camps de la guia. També ha d'introduir i/o actualitzar el nom del professor encarregat d'editar la planificació de l'assignatura i, una vegada aquest ha completat la informació, el professor responsable valida aquesta programació per a cadascun dels grups de l'assignatura. A més, l'AGD permet al professor responsable donar permís d'edició a un altre professor per poder editar la guia conjuntament. Com acabem d'indicar, el rol de *professor responsable de grup* s'encarrega d'editar el cronograma de tasques que l'estudiant ha d'entregar o realitzar per cada grup de matrícula. Com l'anterior rol, aquest també té poder per atorgar permís d'edició al membre de l'equip docent de l'assignatura que desitgi.

6. Resultats d'aplicació de l'AGD (curs 2010-2011)

Actualment estem a una fase molt inicial d'implantació i desplegament dels nous títols de grau a la UAB però som conscients del compromís que els centres i les seves comissions de coordinació tenen amb el seguiment. De fet, a les comissions de docència realitzades a les diferents titulacions que han implantat els seus títols s'han pogut detectar certes situacions i plantejar les alternatives adequades gràcies a la utilització de les guies docents. A continuació es descriuen i expliquen alguns casos detectats:

a) amb les noves guies docents, al coordinador de la titulació i a la comissió de docència li ha resultat més fàcil i evident detectar si tots els resultats d'aprenentatge d'una determinada assignatura estaven vinculats a una determinada activitat d'avaluació; concretament s'ha detectat que, en alguns casos, s'havia omès vincular els resultats d'aprenentatge amb les activitats d'avaluació especificades, podent esmenar-se el problema a temps (les guies docents s'elaboren amb un calendari establert que s'anticipa l'inici de la docència)

b) en aquells casos on existeixen dos o més assignatures vinculades a una única matèria, les guies docents són una eina molt eficaç per poder detectar si tots els continguts s'han distribuït entre les assignatures i si tots els resultats d'aprenentatge s'avaluen almenys en alguna assignatura d'aquesta matèria. El professor responsable no sempre té contacte amb els altres responsables, però mitjançant la guia docent s'ha evidenciat més fàcilment que s'ha produït alguna omisió dels continguts i/o resultats d'aprenentatge de tot un bloc de matèria o inclús que s'estaven realitzant en paral·lel activitats d'avaluació per a un mateix resultat d'aprenentatge que estaven en dues assignatures de la mateixa matèria.

c) la guia docent ha resultat també una eina molt útil per avaluar i equilibrar la càrrega setmanal de l'estudiant permetent detectar i corregir aquells períodes on es produeix una acumulació d'activitats avaluatives.

d) en el cas de que l'oblit d'un contingut concret en una determinada matèria sigui raonable i acceptable (prèvia discussió a nivell de comissió docent i normalment per motius d'actualització de la matèria, etc.), considerem que detectar-ho mitjançant les guies docents i analitzar/discutir sobre l'error, dona arguments per justificar la proposta d'un canvi posterior a la memòria de la titulació, garantint d'aquesta manera un seguiment/actualització del pla d'estudis, aspecte que també contribueix a millorar la qualitat dels estudis desplegats.

Estem en una fase inicial de desplegament dels nous títols en la que anar recopilant i discutint aquests suggeriments és important per a futures propostes de canvis als plans d'estudi.

7. Conclusions

El gran número de plans d'estudi de grau i màster implantats a la UAB (al voltant d'uns 200) i la importància del seguiment per la posterior acreditació d'aquests títols, ha evidenciat la necessitat de comptar amb múltiples i diferents estratègies i eines que permetin garantir que els estudiants obtenen una formació de qualitat.

El fet de definir un model de guia docent únic per a tota la universitat suposa beneficis per a tots els agents implicats al procés formatiu. Hem indicat alguns d'ells, comparabilitat, transparència, avaluació entre universitats, però volem destacar com essencial el fet de que la guia docent assegura l'avaluació de les competències definides a la memòria del títol. A més, per al procés de seguiment dels títols la guia resulta una evidència útil per saber com s'estan fent les coses a l'aula i fora d'aquesta, conèixer què és capaç de fer o demostrar l'estudiant una vegada superada l'assignatura i de quina forma se li avalua, etc.

Una vegada establert el model únic de guia semblava necessari comptar amb una eina informàtica que permetés gestionar, més fàcilment, tota la informació que ens concedia la guia. Per aquest motiu, s'ha dissenyat l'aplicatiu informàtic GD que encara que en els seus inicis ha suposat una inversió considerable de treball per als agents implicats, a la llarga permetrà minimitzar la càrrega de treball que suposa realitzar totes les guies docents. A més, el procés d'elaboració de la guia, així com el protocol per introduir aquesta a l'aplicació GD, obliga a que es realitzi tant una coordinació vertical com horitzontal de tots els agents involucrats, que sense cap dubte repercutirà en una major coherència del procés d'aprenentatge de l'estudiant.

Finalment, disposar d'una eina informàtica com el GD ens garanteix que, s'ha partit d'una mateixa font d'informació (memòries de titulació), que aquesta no és modificable sense el consentiment de determinats agents, que la universitat i els seus centres o facultats comptaran amb una informació sobre els seus estudis accessible i propera a la societat en general i als estudiants en particular i que, en definitiva, suposa un instrument per a la transparència que garanteix la qualitat dels estudis impartits a la UAB.

Bibliografia

Codina, L. (1996). *El Llibre digital: Una exploració sobre la informació electrònica i el futur de l'edició* (2a ed.). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Centre d'investigació de la Comunicació.

Pujol, J.M., i Solà, J. (1995). *Ortotipografia: Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic* (3a ed.). Barcelona: Columna.

Kisch, H. (1986). La industria textil en Silesia y Renania: Un estudio comparativo de sus procesos de industrialización. Dins P. Kriedte (ed.), *Industrialización antes de la industrialización* (2ª ed., p. 266-298). Barcelona: Crítica.

Trinkaus, E. (1994). Neandertal, hombre de. Dins *Enciclopedia McGraw-Hill de ciencia y tecnología* (Vol. 4, p. 1470). México: McGraw-Hill.

Heery, M. (1998, juliol/desembre). Organització de la biblioteca: Repàs d'estructures. *Item: Revista de biblioteconomia i documentació*, 23, 8-15.

Mellers, B. A. (2000). Choice and the relative pleasure of consequences. *Psychological Bulletin*, 126, 910-924.

Bustelo Ruesta, C, i García-Morales Huidobro, E. (2000). La consultoría en organización de la información. *El profesional de la Información*, 9(9), 4-10.
Recuperat 12 desembre 2000, a
<http://publishersnet.swets.nl/direct/issue?title=2246163>

Modern Language Association. (2003). *MLA Style*. Recuperat 30 abril 2004, des de <http://www.mla.org/style>

Smith, I. M. (1988). U.S. *Patent No. 123.455*. Washington, DC: U.S. Patent and Trademark Office.

Qüestions i/o consideracions per al debat

El gran nombre de plans d'estudi de grau i máster implantats a la UAB (al voltant de 200 títols) i la importància del seguiment per a la posterior acreditació d'aquests títols, ha evidenciat la necessitat de comptar amb múltiples i distintes estratègies i eines que permetin garantir que els estudiants obtenen una formació de qualitat.

El fet de definir un model de guia docent únic per a tota la universitat suposa beneficis per a tots els agents implicats en el procés formatiu. Ja n'hem indicat alguns, comparabilitat, transparència, avaluació entre universitats, etc. però volem destacar com essencial el fet de que la guia docent assegura l'avaluació de les competències definides a la memòria del títol. A més, en el seguiment dels títols la guia resulta una evidència útil per saber com s'estan fent les coses a l'aula i fora d'aquesta, conèixer què és capaç de fer o demostrar l'estudiant un cop ha superat l'assignatura i de quina manera se l'avalua.

El procés d'elaboració de la guia docent, així com el protocol per introduir aquesta a l'aplicatiu, obliga a que es realitzi tant una coordinació vertical com horitzontal entre tots els agents involucrats que, sens dubte, tindrà conseqüències positives en el procés d'aprenentatge de l'estudiant com, per exemple, una major coordinació de continguts i una visió més unitària de la titulació

Finalment, disposar d'una eina informàtica com és l'aplicatiu de guies docents garanteix, per una banda, que s'ha partit d'una mateixa font d'informació (memòries verificades) i que aquesta informació i la que inclouen les guies no es pot modificar sense l'aprovació de determinats agents. Permet que la universitat i els seus centres o facultats disposin d'una informació sobre els seus estudis accessible i propera i que suposa un instrument per a la transparència que garanteix la qualitat dels estudis impartits a la UAB. I, per últim, tant pels estudiants potencials com els que ja cursen estudis a la universitat, l'accés fàcil i ràpid a tota una estructura informativa sobre el seu pla formatiu, amb el què s'espera d'ells, amb el temps estimat per a cada activitat d'ensenyament-aprenentatge, amb una avaluació de resultats d'aprenentatge, amb un cronograma ben planificat, etc.